

Martyna Sobkowiak
Uniwersytet Gdański

Sytuacja polityczna w Iraku w latach 2006–2013 i jej wpływ na Państwo Islamskie – zjawisko „Sunnickiego Przebudzenia”, autorytaryzm premiera Nuri al-Malikiego

Amerykańska inwazja w Iraku (2003 r.) miała dla tego państwa, jak i dla całego regionu Bliskiego Wschodu niebagatelne konsekwencje. Obalenie reżimu Saddama Husajna i próba wprowadzania demokratycznego porządku przez USA przyniosła przeciwne efekty od pożądanых – doprowadziła do destabilizacji państwa irackiego, a beneficjentami tej sytuacji stali się islamscy terroryści. Przykładem jest powstanie Państwa Islamskiego (ang. *Islamic State*, IS), które stało się numerem jeden w środowisku dżihadystycznym, prześcigając organizację matkę – Al-Kaidę – i zajmując jej miejsce. Obecny przywódca Abu Bakr al-Baghdadi stał się równie rozpoznawalną postacią, co słynny Osama bin Laden¹. Ugrupowanie wykorzystało niestabilną sytuację polityczną oraz brak bezpieczeństwa w Iraku do rozwinięcia aktywności terrorystycznej. Państwo to stało się dla dżihadystów schronieniem, bazą i teatrem działań.

Celem niniejszego artykułu jest scharakteryzowanie relacji pomiędzy organizacją terrorystyczną a miejscową ludnością oraz sytuacji politycznej w Iraku w latach 2006–2013, a także potraktowanie powyższych aspektów jako czynników determinujących pozycję, kształt i funkcjonowanie Państwa Islamskiego.

Wyjaśnienia terminologiczne

Państwo Islamskie zostało proklamowane w czerwcu 2014 r., jednak powstanie i rozwój tej organizacji należy traktować jako długotrwały proces, który rozpoczął się dużo wcześniej, na przełomie XX i XXI w.² Dlatego w literaturze można się spotkać

---

¹ Pretendował nawet do tytułu osobistości roku 2015 magazynu „The Times”.

² Korzenie ugrupowania sięgają działalności terrorystycznej Jordańczyka Abu Musaby az-Zarkawiego, będącego przywódcą Grupy Jedności Boga i Dżihadu, która zaczęła działać na terenie Iraku od 2001 r. Trzy lata później organizacja rozpoczęła oficjalną współpracę

z różnorodnymi określeniami stosowanymi wobec powyższego podmiotu. Wynika to z ciągłych zmian nazw operacyjnych organizacji dokonywanych przez nią samą, co jest powiązane z różnymi przywódcami danego podmiotu. W latach 2006–2013 ugrupowanie posługiwało się następującymi terminami: od października 2004 r. – Al-Kaida w Kraju Dwóch Rzek (arab. *Tanzim al-Kaida fi Bilad ar-Rafidajn*), znana inaczej jako Al-Kaida w Iraku (ang. *Al-Qaeda in Iraq*, AQI); następnie od października 2006 r. – Państwo Islamskie w Iraku (arab. *Ad-Daula al-Islamijja fi al-Irak*; ang. *Islamic State of Iraq*, ISI); oraz od kwietnia 2013 r. – Państwo Islamskie w Iraku i Syrii (ang. *Islamic State of Iraq and Syria*, ISIS), znane również jako Państwo Islamskie w Iraku i Lewancie (arab. *Daula al-Islamijja fil-Irak asz-Szam*, ang. *Islamic State of Iraq and Sham*). Dokonywane przez dżihadystów zmiany nazewnictwa miały charakter propagandowy, lecz nie zawsze oznaczały rozwój organizacji – były również związane z odpowiedzią na znaczne jej osłabienie.

„Sunnickie Przebudzenie”

Punktem zwrotnym w historii rozwoju Al-Kaidy w Iraku było zjawisko „Sunnickiego Przebudzenia”, nazywane w języku arabskim Sahwą. Polegało ono na zbrojnym oporze sunnitów wobec dominacji dżihadystów. Na czele uzbrojonych sunnickich formacji stawali szejkwie, których autorytet skupiał oraz przyciągał do szeregów wielu ochotników. W tym aspekcie duże znaczenie miało poczucie przynależności, lojalności w stosunku do plemienia, należących do niego osób (arab. *asabijja*)³. Nowo utworzone sunnickie formacje rozpoczęły kooperację z wojskami amerykańskimi oraz irackimi. Wspólne działania polegały na usuwaniu oddziałów AQI z ich bastionów. „Przebudzenie” znacznie osłabiło Al-Kaidę w Iraku i destruktywnie wpłynęło na pozycję organizacji w państwie.

Po inwazji Amerykanów na Irak w 2003 r. sunnickie plemiona oczekiwały, iż demokratyczna odbudowa państwa będzie przebiegać z ich udziałem. Rzeczywistość okazała się jednak zupełnie inna. Stany Zjednoczone pragnęły zerwać wszelkie związki z poprzednim reżimem, czego konsekwencją było prowadzenie polityki debasyfikacyjnej przez Tymczasową Władzę Koalicyjną (ang. *Coalition Provisional Authority*). Amerykańska administracja cywilna utożsamiała wyznawców sunnizmu z partią Baas. Generalizacja doprowadziła do zmarginalizowania tej części irackiego społeczeństwa, potęgując nastroje antyamerykańskie głównie wśród przedstawicieli tej grupy. Chcąc odzyskać dawną pozycję, sunnickie plemiona początkowo potraktowały Al-Kaidę w Iraku jako sprzymierzeńca. Jednak optyka tej organizacji uległa

---

z dowództwem centralnym Al-Kaidy, dokonując zmiany nazewnictwa na termin: Al-Kaida w Iraku.

³ J. Yaphe, *Tribalism in Iraq, the Old and the New*, „Middle East Policy”, June 2000, vol. 7, no. 3, s. 51.

zmianie. Z biegiem czasu w ich oczach terroryści stali się zwykłymi barbarzyńcami⁴, przestępcami odpowiedzialnymi za liczne kradzieże, zabójstwa oraz porwania⁵. Traktowali społeczeństwo w sposób niehumanitarny. Wyznaczane przez nich środki represji, takie jak stosowanie kar, były bardzo surowe i brutalne. Krwawo tłumili każdy sprzeciw. Na terenach podległych obowiązywało restrykcyjne prawo szariatu. Ludność miała dość permanentnej przemocy religijnej, której głównym prowokatorem była organizacja az-Zarkawiego. Zamachy terrorystyczne zbierały co roku krwawe żniwo⁶, ale przede wszystkim terroryści naruszali i zagrażali systemowi trybalizmu. Al-Kaida w Iraku ingerowała w sprawy wewnętrzne plemion przez wybieranie i narzucanie lokalnych przywódców⁷. Zmuszała do ślubów miejscowe kobiety, które wychodziły za bojowników (w celu pogłębienia więzi z plemionami), lub były one przez nich gwałcone⁸. Organizacja niszczyła lub przejmowała infrastrukturę niezbędną do prawidłowego funkcjonowania prowincji⁹. Rujnowała ekonomicznie swoich „stronników”, monopolizując dostęp do źródeł dochodów (np. ropy naftowej), oraz decydowała o podziale wynikających z nich korzyści¹⁰, jednocześnie wymuszając od plemion pieniądze. Na terenach znajdujących się w strefie wpływów AQI sunnici podlegali pod zagranicznych bojowników, gdyż to właśnie oni (nie zaś Irakijczycy) zajmowali w organizacji wysokie stanowiska. Umniejszało to pozycję plemion i kolidowało z ich interesami. Działania Al-Kaidy w Iraku wręcz zagrażały istnieniu systemu trybalizmu, a to determinowało powstanie plemiennej koalicji przeciwko organizacji.

Pierwsze wydarzenie związane z ruchem oporu zostało zapoczątkowane przez plemię Albu Mahal w mieście Al-Ka'im. Miejscowość znajduje się przy granicy iracko-syryjskiej, przez co miała strategiczne znaczenie dla organizacji az-Zarkawiego. Al-Ka'im odgrywało ważną rolę w sieci przemytniczej, gdyż było etapem trasy szmuglerskiej terrorystów. Z tego miejsca rozprowadzano zasoby materialne i ludzkie przybyłe z Syrii do innych części państwa¹¹. Nadzędne znaczenie tego

---

⁴ M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda. The Sunni Awakening and American Strategy in Al Anbar*, Lanham 2016, s. 15.

⁵ *Ibidem*, s. 73; F.A. Gerges, *ISIS: A History*, Princeton 2016, s. 91, 100.

⁶ W 2005 r. zginęło 20,2 tys. osób, liczba znacznie wzrosła w 2006 r. i wynosiła 34,5 tys., a w 2007 r. 23,6 tys.; M.E. O'Hanlon, J.H. Campbell, *Iraq Index Tracking Variables of Reconstruction & Security in Post-Saddam Iraq*, 2007, s. 3, <http://www.brookings.edu/fp/saban/iraq/index.pdf> [dostęp: 15.05.2006].

⁷ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 100.

⁸ M. Wilbanks, E. Karsh, *How the „Sons of Iraq” Stabilized Iraq*, „Middle East Quarterly”, Fall 2010, vol. 17, no. 4, s. 3; W.B. Knarr, *Al-Sahwa: An Awakening in Al Qaim*, <https://globecco.org/pl/al-sahawa-an-awakening-in-al-qaim> [dostęp: 11.11.2016]; M. Weiss, H. Hassan, *ISIS. Wewnątrz armii terroru*, Warszawa 2015, s. 120.

⁹ M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 72.

¹⁰ B.L. Steed, *ISIS: An Introduction and Guide to the Islamic State*, Santa Barbara 2016, s. 25.

¹¹ K. Kagan, IRAQ REPORT, *The Anbar Awakening: Displacing al Qaeda from Its Stronghold in Western Iraq*, s. 3–5, Institute for the Study of War, [Weekllystandard.com](http://www.understandingwar.org/sites/default/files/reports/IraqReport03.pdf), <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/reports/IraqReport03.pdf> [dostęp: 12.11.2016].

obszaru miało związek z tym, iż funkcjonowanie Al-Kaidy w Iraku i jej możliwości operacyjne były uzależnione od dostaw z zewnątrz, więc od napływu zaopatrzenia, pieniędzy oraz zagranicznych bojowników spoza Iraku¹².

Cezurą w walce z dżihadystami było zabójstwo 2 maja 2005 r. szefa policji wyznaczonego przez plemię Albu Mahal. Morderstwo doprowadziło do otwartego sprzeciwu oraz podjęcia walki z organizacją i jej miejscowymi sojusznikami¹³. Osiem dni później kolejną ofiarą AQI stał się gubernator prowincji Al-Anbar, co jeszcze bardziej umocniło plemienną wrogość¹⁴. Działania organizacji dążyły do eliminacji konkurencji, którą było najsilniejsze plemię w okolicy¹⁵. W rezultacie doszło do bezpośredniej konfrontacji Al-Kaidy w Iraku z Albu Mahal. AQI miała znaczną przewagę dzięki możliwościom sprowadzania bojowników z innych prowincji¹⁶. Po przegranej walce plemię Albu Mahal skontaktowało się z Ministrem Obrony Iraku w celu uzyskania pomocy, co doprowadziło do utworzenia lokalnej grupy o nazwie *Desert Protection Force* oraz podjęcia współpracy z amerykańskimi *marines*¹⁷. Kooperacja umożliwiła odzyskanie władzy przez miejscowych¹⁸. Wydarzenia związane z miastem Al-Ka'im uznaje się za nieoficjalny początek „Sunnickiego Przebudzenia”¹⁹.

Plemiona zrozumiały, że samodzielnie nie pokonają Al-Kaidy w Iraku. Jednocześnie sukcesy w mieście Al-Ka'im wzbudziły chęć walki innych grup z terrorystami, a opór przeciwko nim rozprzestrzenił się na całą prowincję. Pod koniec 2005 r. szejkwie z prowincji Al-Anbar zaczęli współpracować ze sobą i formować pierwsze grupy anty-AQI²⁰. Chcąc odstraszyć ludność od uczestnictwa w ruchu oporu, celami ataków bombowych stały się miejsca rekrutacji, zabijano wysokich rangą członków plemion, w niektórych przypadkach mordowano nawet całe rodziny. Większość wpływowych szejków uciekło poza granice Iraku, do państw sąsiedzkich, takich jak Jordania, Syria czy Arabia Saudyjska²¹. W Iraku pozostali synowie lub bratankowie plemiennych przywódców²², co utrudniało kontakt

¹² W.B. Knarr, *An Awakening...*

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Gubernator należał do plemienia oraz był kuzynem przewodniczącego szejka. M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 77; W.B. Knarr, *An Awakening...*

¹⁵ W.B. Knarr, *An Awakening...*

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 78.

¹⁸ M. Benraad, *Iraq's Tribal „Sahwa”: Its Rise and Fall*, „Middle East Policy Council”, <http://www.mepc.org/journal/middle-east-policy-archives/iraqs-tribal-sahwa-its-rise-and-fall> [dostęp: 11.11.2016].

¹⁹ N.A. Al-Jabouri, S. Jensen, *The Iraqi and AQI roles in the Sunni Awakening*, „PRISM”, 12/2010, vol. 2, no. 1, s. 3.

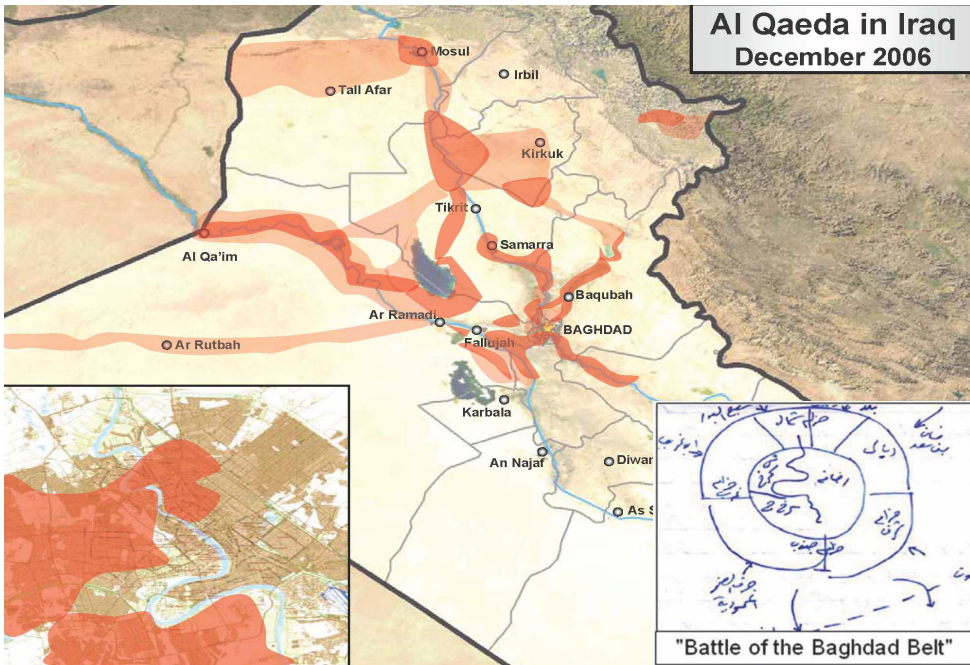
²⁰ M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 79.

²¹ *Ibidem*, s. 79–81.

²² B.L. Steed, *ISIS...*, s. 49.

z prominentnymi graczami, a to wpływało negatywnie na szybkość podejmowania decyzji²³ i walkę z Al-Kaidą w Iraku.

Mimo to pod przewodnictwem Abdula Sattara Abu Rishawiego 14 września 2006 r. powstała Rada Ocalenia Al-Anbaru²⁴. Początkowo składała się z kilkunastu plemion pochodzących z miasta Ar-Ramadi. Kolektywna chęć obrony doprowadziła do podjęcia oficjalnej współpracy z USA²⁵. Zachodnie państwo odpowiadało za przygotowanie i wyposażenie rekrutów, których sprowadzał i przyciągał założyciel formacji. Ochotników wysyłano na szkolenia, podczas których zapoznawali się oni z zachodnimi standardami walki²⁶, początkowo do akademii policyjnej w stolicy Jordanii²⁷, a z czasem zaczęto organizować je w prowincji Al-Anbar²⁸. Od października 2006 r. do lutego 2007 r. do irackiej policji dołączyło 1700 wolontariuszy²⁹.

Mapa 1. Strefa wpływów AQI w grudniu 2006 r.

Źródło: <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/AQI%20December%202006.jpg> [dostęp: 18.12.2016].

²³ M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 81.

²⁴ M. Benraad, *Iraq's Tribal...*

²⁵ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 103.

²⁶ M. Wilbanks, E. Karsh, *How the „Sons of Iraq”...*, s. 61.

²⁷ K. Kagan, *Iraq Report, The Anbar Awakening: Displacing...*, s. 8; M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 99.

²⁸ M. Wilbanks, E. Karsh, *How the „Sons of Iraq”...*, s. 61.

²⁹ K. Kagan, *Iraq Report, The Anbar Awakening: Displacing...*, s. 8; M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 122.

Finalnie Rishawi przekonał do współdziałania około 4500 chętnych, w tym osoby prowadzące wcześniej działalność przeciwko Koalicji³⁰. Rewolta przeciw terrorystom rozprzestrzeniła się na inne irackie prowincje. W niecały rok ruch oporu osiągnął liczbę około 80 tys.³¹ Chcąc zatrzymać po swojej stronie przeszkolonych uczestników, Amerykanie wypłacali im comiesięczne wynagrodzenie w wysokości 300 dolarów³². Od połowy 2007 r. pojawił się program „Synowie Iraku”³³ (arab. *Abna al-Iraq*, ang. *Sons of Iraq*, SOI), nadzorowany przez gen. Dawida Patraeusa³⁴. Termin określał iracką formację milicyjną powstałą z różnych grup „Sunnickiego Przebudzenia” (2/3) oraz szyitów (1/3)³⁵. Dołączyły do niej organizacje terrorystyczne podlegające Al-Kaidzie w Iraku, na przykład *Ansar al-Sunna*, *Jaysh al-Mohammed*, znacznie ją osłabiając³⁶. SOI nie należeli do irackich sił, jednak premier Nuri al-Maliki obiecał w przyszłości wcielić na stałe część „Synów Iraku” do aparatu państwowego.

Na skutek współpracy Amerykanów z irackimi plemionami wizerunek sił koalicyjnych, w tym USA, uległ poprawie. Było to spowodowane wspólnymi (wraz z formacjami Sahwy) operacjami *clear-and-control*. Miały one na celu usunąć AQI z obszarów będących dla niej twierdzami, a następnie kierować nimi w taki sposób, by terroryści nie powrócili³⁷. Wiele działań militarnych przeprowadzono w takich prowincjach, jak Al-Anbar, Północny Babil, Ninawa, Dilaja oraz Bagdad wraz z jego okolicami³⁸. Działania te polegały między innymi na wykrywaniu komórek terrorystycznych, pojmowaniu lub zabijaniu ich członków, w tym wysokich rangą dowódców oraz zamachowców samobójców. Odnajdywano składy broni, zakłócano funkcjonowanie sieci przemytniczej czy produkcji samochodów pułapek. Siły koalicji dla zwiększenia bezpieczeństwa ustanawiały nowe posterunki policji

³⁰ T. Kaválek, *From al-Qaeda in Iraq to Islamic Satate: The Story of Insurgency in Iraq and Syria in 2003–2015*, „Turkish Journal of International Relations”, Spring 2015, vol. 14, no. 1, s. 11.

³¹ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 104.

³² M. Wilbanks, E. Karsh, *How the „Sons of Iraq”...*, s. 67.

³³ N.A. Al-Jabouri, S. Jensen, *The Iraqi...*, s. 4.

³⁴ *Ibidem*.

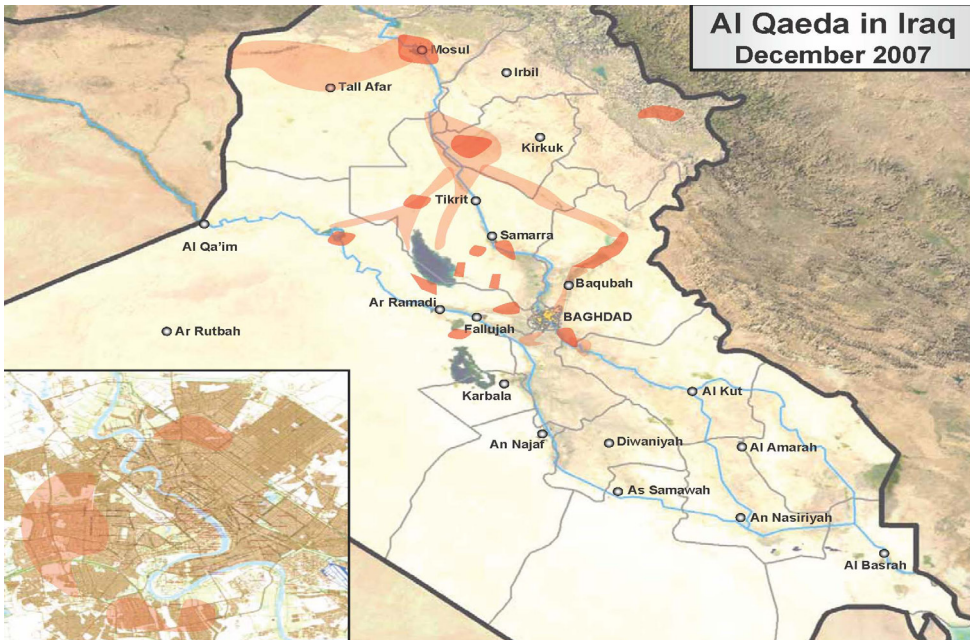
³⁵ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 104; K. Izak, *Leksykon organizacji i ruchów islamistycznych*, s. 81; A. Dzisiów-Szuszczkiewicz, *Sunnici i szyici na Bliskim Wschodzie. Odwieczny konflikt czy współpraca ponad podziałami?*, Warszawa 2008, s. 46.

³⁶ M.W. Nance, *The Terrorist of Iraq. Inside the Strategy and Tactics of the Iraq Insurgency 2003–2014*, Boca Raton 2015, s. 285.

³⁷ K. Kagan, *Iraq Report, From ‘New Way Forward’ to New Commander*, s. 9, 15, Institute for the Study of War, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/reports/IraqReport01.pdf> [dostęp:13.11.2016].

³⁸ A. Farook, *Backgrounder #23, Sons of Iraq and Awakening Forces*, Institute for the Study of War, 21 February 2008, s. 4–11, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/reports/Backgrounder%2023%20Sons%20of%20Iraq%20and%20Awakening%20Forces.pdf> [dostęp: 13.11.2016].

w strefach wpływów partnerskich szejków³⁹ oraz w miejscach szczególnie narażonych na działalność grup antyrządowych. Członkowie „Sunnickiego Przebudzenia” okazali się bardzo przydatni w sferze wywiadu. Posiadali informacje wywiadowcze na temat Al-Kaidy w Iraku, gdyż przez kilka lat żyli pod jej dominacją lub z nią kooperowali. Wielkim wspólnym sukcesem w tym zakresie było zabicie 7 czerwca 2006 r. w Hib Hib (Dilaja) przywódcy AQI – Abu Musaby az-Zarkawiego⁴⁰. Nie wyeliminowało to jednak tej organizacji, lecz poważnie nadszarpnęło i zdeorganizowało jej funkcjonowanie w tamtym okresie. Działania przebudzonych milicji, irackich i amerykańskich sił bezpieczeństwa w dużym stopniu poprawiły w Iraku poziom bezpieczeństwa. Efektywność wyżej wymienionych operacji odzwierciedlają dane statystyczne. W 2008 r. liczba ofiar cywilnych spadła w porównaniu do 2006 r. z 34,5 tys. do 6,4 tys. rocznie⁴¹. Terrorystom odebrano najważniejsze obszary obejmujące ich główne strefy wpływów (mapy 1 i 2). Wsparcie Sunnitów okazało się kluczowym elementem, dzięki któremu znacznie osłabiono Al-Kaidę w Iraku.

Mapa 2. Strefa wpływów AQI w grudniu 2007 r.

Źródło: <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/AQI%20December%202007.jpg> [dostęp: 18.12.2016].

³⁹ Wpływało to na efektywność funkcjonariuszy. Odpowiadali za obręb, który miał dla nich duże znaczenie. M.L. Cottam, J.W. Huseby, *Confronting al Qaeda...*, s. 89.

⁴⁰ K. Kagan, *Iraq Report, The Battle for Diyala*, s. 4, Institute for the Study of War, <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/reports/IraqReport04.pdf> [dostęp: 17.11.2016]; B.L. Steed, *ISIS...*, s. 24.

⁴¹ M.E. O'Hanlon, J.H. Campbell, *Iraq Index...*, s. 3.

Proklamacja Państwa Islamskiego w Iraku

Abu Musab az-Zarkawi, świadom nieprzychylnego nastawienia i negatywnych relacji z lokalnymi plemionami⁴², jeszcze przed powstaniem Rady Ocalenia Al-Anbaru postanowił nadać wizerunkowi AQI bardziej „miejscową” formę⁴³. W wyniku zaistniałej potrzeby 15 stycznia 2006 r.⁴⁴ utworzył z pięciu organizacji pochodzenia irackiego biorących udział w walkach zbrojnych wraz z Al-Kaidą w Iraku, Radę Doradczą Mudżahedinów w Iraku (arab. *Madżlis asz-Szura al-Mudżaheding fil-Irak*, ang. *Mujahidin Shura Council, MSC*)⁴⁵. Działanie to miało zademonstrować, iż grupa az-Zarkawiego współpracuje z irackimi sunnitami, choć tak naprawdę do koalicji nie przyłączyły się organizacje wewnętrznie zdominowane przez Irakijczyków (tworzących saddamowski aparat państwowy)⁴⁶. Pomimo zewnętrznej „irakizacji” grupy to właśnie AQI zajmowało hegemonistyczną pozycję w Radzie Doradczej Mudżahedinów w Iraku⁴⁷. Kolejnym krokiem w stronę zmiany opinii było mianowanie na przywódcę Rady w kwietniu 2006 r. Irakijczyka, Abu Umara al-Bagdadię⁴⁸. Istnieją założenia, iż po śmierci az-Zarkawiego, 12 czerwca 2006 r. Abu Hamza al-Muhadżir (inaczej znany jako Abu Ayyub al-Masri)⁴⁹ został nie tylko jego sukcesorem w kwestii przywództwa w AQI⁵⁰, lecz także mógł stanąć na czele MSC⁵¹.

Rewolta Sunnitów przeciwko organizacji az-Zarkawiego pozbawiła ją terytoriów bezpiecznych dla prowadzenia działalności terrorystycznej. Utrudniało

---

⁴² K. Katzman, *CRS Report for Congress, Iraq and Al Qaeda*, s. 13, Congressional Research Service, 27 July 2007, <https://www.hsdl.org/?view&did=477570> [dostęp: 15.05.2016].

⁴³ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 101.

⁴⁴ C. Bunzel, *From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State*, The Brookings Institution, March 2015, no. 19, s. 13, <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/The-ideology-of-the-Islamic-State.pdf> [dostęp: 14.02.2017]; B.L. Steed, *ISIS...*, s. 23.

⁴⁵ K. Katzman, *CRS Report...*, s. 16; M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 90; M. al-‘Ubaydi, N. Lahoud, D. Milton, B. Price, *The Group That Calls Itself a State: Understanding the Evolution and Challenges of the Islamic State*, The Combating Terrorism Center At West Point, December 2014, s. 13, <https://www.ctc.usma.edu/posts/the-group-that-calls-itself-a-state-understanding-the-evolution-and-challenges-of-the-islamic-state> [dostęp: 14.05.2016]; F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 101; C. Bunzel, *From Paper State...*, s. 16.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 13.

⁴⁷ M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 90.

⁴⁸ K. Katzman, *CRS Report...*, s. 13; Hamid Dawud Mohamed Khalil al-Zawi najprawdopodobniej Irakijczyk, wojskowy. B.L. Steed, *ISIS...*, s. 16–17.

⁴⁹ Egipcjanin urodzony w 1968 r. W przeszłości był członkiem Braci Muzułmanów w Egipcie. W 1999 r. wyjechał do Afganistanu na szkolenie Al-Kaidy, skąd przeniósł się do Iraku. Pseudonim al-Masri pochodzi od arabskiego określenia Egiptu (arab. *mesr*). *Ibidem*, s. 16.

⁵⁰ Ch. Lister, *Profiling the Islamic State*, Brookings Doha Center Analysis Center, November 2014, no. 13, s. 8, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2014/12/en_web_listier.pdf [dostęp: 3.03.2017].

⁵¹ T. Kaválek, *From al-Qaeda...*, s. 11; B.L. Steed, *ISIS...*, s. 16.

to tranzyt zaopatrzenia materiałów i ludzi z zagranicy oraz na terenie państwa. Grupy podlegające pod AQI odłączały się od niej, a liczba bojowników w jej szeregach topniała. Al-Kaida w Iraku potrzebowała zmiany wizerunku. W odpowiedzi na „Sunnickie Przebudzenie” podjęła odpowiednie kroki. Z tego powodu Rada Doradcza Mudżahedinów proklamowała tzw. Państwo Islamskie w Iraku⁵² (arab. *Ad-Daula al-Islamijja fi al-Irak*; ang. *Islamic State of Iraq*, ISI). Dokonano tego (w zależności od dat podawanych w źródłach) w październiku 2006 r.⁵³ Skupiała ona sunnickie organizacje terrorystyczne o podobnych celach i poglądach⁵⁴. ISI składało się z następujących grup: Al-Kaida w Iraku, Armia Zwycięzców (arab. *Dżajsz al-Fatihin*), Armia Frakcji Wspieranej przez Boga (arab. *Dżajsz at-Taifa al-Mansur*), Iracki Islamski Ruch Oporu (arab. *Al-Mukawama al-Islamijja fi al-Irak*), Brygady Grupy Dżihadu (arab. *Saraja al-Dżama'a al-Dżihad*), Brygady Obcych (arab. *Saraja al-Ghurabaa*) oraz *Saraja al-Ahwal*⁵⁵. Proklamacja miała się odbyć bez zgody i narady z dowództwem Al-Kaidy Centralnej (AQC), która o podjęciu takich kroków miała się dowiedzieć z listu wysłanego po fakcie przez egipskiego terrorystę Abu Hamzę al-Muhadżira⁵⁶. Państwo Islamskie w Iraku jako granice ustanowionego „państwa” wyznaczyło następujące prowincje: Al-Anbar, Bagdad, Dilaja, Kirkuk, Ninawa oraz część Babilu⁵⁷.

Kwestia przywództwa w nowo powstałej organizacji nie jest sprawą do końca jasną. Na jej temat istnieje wiele teorii. Pierwsza z nich zakłada, iż Abu Hamza al-Muhadżir stojący na czele Al-Kaidy w Iraku zadeklarował lojalność ISI i jego przywódcy Abu Umarowi al-Bagdadiemu⁵⁸. Złożenie przysięgi wierności Egipcjanina miało się odbyć w październiku 2006 r.⁵⁹ Oznaczałoby to, iż nowo powstała organizacja była umiejscowiona w hierarchii nad AQI. Niektórzy uważają, że na czele Państwa Islamskiego w Iraku stał al-Muhadżir⁶⁰. Kolejna z teorii jest związana ze współpracą obu osób. Al-Bagdadi miał być oficjalnym szefem ISI, przyciągającym rekrutów z Iraku, al-Muhadżir zaś miał go nadzorować i pozyskiwać zagranicznych bojowników⁶¹. Następną koncepcja mówiła o tym, iż postać Abu Umara

⁵² Nazwa operacyjna organizacji. *Ibidem*.

⁵³ Istnieją różne informacje dotyczące konkretnego dnia października. Malcolm W. Nance podaje 9 dzień miesiąca, Fawaz A. Gerges – 13, a Brian L. Steed – 15. M.W. Nance, *The Terrorist...*, s. 285; F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 93, 103; B.L. Steed, *ISIS...*, s. 6.

⁵⁴ M.W. Nance, *The Terrorist...*, s. 285.

⁵⁵ K. Izak, *Leksykon...*, s. 81.

⁵⁶ M. al-‘Ubaydi, N. Lahoud, D. Milton, B. Price, *The Group...*, s. 14; F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 93–94.

⁵⁷ M.W. Nance, *The Terrorist...*, s. 286–287.

⁵⁸ J. Stern, J.M. Berger, *ISIS: The State of Terror*, London 2016, s. 26; M. al-‘Ubaydi, N. Lahoud, D. Milton, B. Price, *The Group...*, s. 14; M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 113.

⁵⁹ Ch. Lister, *Profiling...*, s. 8; M. al-‘Ubaydi, N. Lahoud, D. Milton, B. Price, *The Group...*, s. 14.

⁶⁰ K. Izak, *Leksykon...*, s. 81.

⁶¹ M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 111–112.

al-Bagdadiego jest nieprawdziwa i wykreowano ją dla zapewnienia bezpieczeństwa prawdziwego lidera, którym był Egipcjanin⁶². Teoria ta została jednak obalona, gdy w nocy z 17 na 18 kwietnia 2010 r. wojsko irackie wraz z amerykańskim zabiło obu terrorystów i zidentyfikowało ciała⁶³.

Państwo Islamskie w Iraku prowadziło kampanię wymierzoną przeciwko szyitom, ale również atakowało i eliminowało sunnicką opozycję. Przykładem jest zamach na Abu Riszawiego, który zmarł od podłożonych w jego domu improwizowanych ładunków wybuchowych⁶⁴. Abu Hamza wraz z al-Baghdadim odpowiadali za spektakularne samobójcze zamachy z wykorzystaniem SVBIED⁶⁵ na terenie Bagdadu i innych prowincji⁶⁶. Taka forma przeprowadzania ataków dawała ISI nowe możliwości, a także pozwalała osiągać większy rozgłos. Ataki z wykorzystaniem ładunków wybuchowych można uznać za odpowiedź ISI na iracko-amerykańskie operacje „oczyszczające”. Terrorysty, dostosowując się do nowych warunków, zestrzeliwali wojskowe helikoptery, niszczyli mosty, porywali szyitów, wysadzali i niszczyli infrastrukturę, zostawiali na drogach zasadzki z min pułapek. W odpowiedzi na „Sunnickie Przebudzenie” organizacja na początku 2007 r. zaczęła stosować broń chemiczną pod postacią gazu chlorowego. Jego użycie miało zdestabilizować społeczeństwo i przeszkodzić wrogom w prowadzeniu działań. Za cele obrano miejscowości wspierające ruch sprzeciwiający się organizacjom terrorystycznym⁶⁷. Terrorysty przetrwali amerykańsko-irackie operacje, uciekli do miejsc obsadzonych przez niedostateczną liczbę patroli⁶⁸. Najważniejszą decyzją dla Państwa Islamskiego w Iraku w tym zakresie było przeniesienie w 2008 r. głównej siedziby do Mosulu⁶⁹. To posunięcie okazało się dla organizacji strategiczne, ponieważ doprowadziło do ponownej centralizacji władzy⁷⁰. Wcześniej z powodu operacji antyterrorystycznych jej strefy wpływów były od siebie odseparowane i zmuszone do indywidualnych działań⁷¹. Mosul stał się także istotnym źródłem finansowym, co w tamtej sytuacji było bardzo ważne do odbudowy ISI⁷².

Po śmierci Abu Hamzy al-Muhadžira i Abu Umara al-Baghdadiego (18 kwietnia 2010 r.) przywódcą Państwa Islamskiego w Iraku został Irakijczyk Awwad

⁶² K. Izak, *Leksykon...*, s. 81.

⁶³ M.W. Nance, *The Terrorist...*, s. 289–290.

⁶⁴ *Ibidem*, s. 287.

⁶⁵ Samochody z improwizowanymi ładunkami wybuchowymi wykorzystywane do zamachów samobójczych (ang. *suicide vehicle-borne improvised explosive devices*).

⁶⁶ M.W. Nance, *The Terrorist...*, s. 288; K. Kagan, *Iraq Report, The Battle...*, s. 3.

⁶⁷ K. Kagan, *Iraq Report, The Anbar Awakening: Displacing...*, s. 10–11

⁶⁸ K. Kagan, *Iraq Report, From 'New Way Forward'...*, s. 14–15.

⁶⁹ Ch. Lister, *Profiling the...*, s. 10.

⁷⁰ *Ibidem*.

⁷¹ T. Kaválek, *From al-Qaeda...*, s. 12.

⁷² *Ibidem*, s. 6, 12.

Ibrahim Ali al-Badri al-Samrari, znany także jako Abu Bakr al-Baghdadi⁷³. Przejął on organizację w ciężkim dla niej okresie. Wiosną 2010 r. złapano bądź zabito 34 z 42 wysokich rangą dowódców ISI i w rezultacie stracono łączność z dowództwem centralnym. W 2011 r. grupa nie stanowiła poważnego zagrożenia dla państwa⁷⁴.

Abu Bakr al-Baghdadi jako najważniejsza osoba w hierarchii, zważywszy na losy poprzedników, zadbał o bezpieczeństwo własnej tożsamości (tajność, nieujawnianie jej nawet osobom o wysokiej pozycji)⁷⁵. Zreorganizował strukturę, otaczając się jedynie zaufanymi osobami, w tym byłymi basistami, oraz usunął potencjalnych przeciwników⁷⁶. Odbudował i usprawnił pod względem militarnym organizację, przekształcił ją w sprawną armię⁷⁷, do której dołączyli członkowie zlikwidowanych sił bezpieczeństwa poprzedniego reżimu, w tym osoby sfrustrowane niepowodzeniem programu SOI. Nieufność rządu do społeczności sunnickiej była tak wielka, iż jedyne zatrudnienie, które mogli otrzymać w danym momencie, znajdowało się wśród środowiska terrorystycznego, co pozytywnie wpłynęło na losy Państwa Islamskiego w Iraku. Rewitalizacja ISI była zatem możliwa dzięki korzystnej dla rozwoju organizacji sytuacji politycznej w Iraku.

Upadek „Przebudzenia” oraz wzrost tendencji autorytarnych premiera Nuri al-Malikiego

Mimo osłabienia ISI organizacja odbudowała zniszczone struktury i zaczęła rosnąć w siłę. W wyniku zbliżających się wyborów (2009 r. i 2010 r.) „Sunnickie Przebudzenie” uległo upolitycznieniu. Szejkowie rozpoczęli własną działalność polityczną. Zakładali partie, wykorzystując przy tym własne formacje⁷⁸. Wśród przywódców doszło do rywalizacji i podziałów⁷⁹. Poza wewnętrzną niezgodą wśród sunnitów destrukcyjny wpływ na Sahwę miał Nuri al-Maliki. Premier nie wywiązał się z wcześniejszych zapewnień i nie włączył obiecanej liczby „Synów Iraku” do apa-

---

⁷³ Irakijczyk urodzony w 1971 r. w Samarze. Aresztowany w 2004 r. w Falludży, przebywał w amerykańskim więzieniu w Camp Bucca. Przed awansem na przywódcę ISI posiadał wysokie stanowisko administracyjne w organizacji, przebywał na terenie Syrii oraz wchodził w skład Rady Doradczej Mudżahedinów, gdzie miał silną pozycję. B.L. Steed, *ISIS...*, s. 17–18.

⁷⁴ J.D. Lewis, *Middle East Security Report 14, Al Qaeda in Iraq Resurgent. The Breaking The Walls Campaign, Part I*, s. 9, Institute for the Study of War, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/AQI-Resurgent-10Sept_0.pdf [dostęp:19.12.2016].

⁷⁵ J. Stern, J.M. Berger, *ISIS...*, s. 37–38.

⁷⁶ *Ibidem*, s. 37.

⁷⁷ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 149.

⁷⁸ Przykładowo Abu Risha nazwał swoją partię polityczną tak samo jak formację. M. Brylew, *Irak 2006–2012. Stabilizacja czy konflikt?*, Toruń 2013, s. 172; M.L. Cottam, J.W. Huseby, *ISIS...*, s. 112.

⁷⁹ *Ibidem*. F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 119.

ratu państwowego⁸⁰, a od końca 2008 r. program został przejęty przez państwo irackie⁸¹. Osoby, którym zapewniono pracę, były na niskich, tymczasowych posadach oraz otrzymywały niewielkie wynagrodzenie⁸². Fundusze pozostałych członków „Sunnickiego Przebudzenia” się kończyły, co sprzyjało powstawaniu radykalnych nastrojów⁸³. Dodatkowo w państwie istniał problem bezrobocia, które wynosiło 30%⁸⁴. Warto dodać, iż w połowie 2010 r. Państwo Islamskie w Iraku proponowało wyższe wynagrodzenie niż iracki rząd, co w połączeniu z powyższymi czynnikami ułatwiało rekrutację pośród uczestników „Sunnickiego Przebudzenia”⁸⁵.

Polityka premiera doprowadziła do załamania się ruchu oporu. Członków „Sunnickiego Przebudzenia”, którzy wcześniej przejawiali postawy antyrządowe i antyamerykańskie (mimo zapewnień o amnestii), poddawano dochodzeniom i zamykano w więzieniach, gdzie praktykowano różne metody tortur, na przykład gwałt, łamanie kończyn, rażenie prądem⁸⁶. Wiele osób na skutek doznanych obrażeń umierało⁸⁷. Dokumentem sankcjonującym powyższe represjonowanie sunnitów był antyterrorystyczny akt prawny z 2005 r. Dla Nuri al-Malikiego i podlegających mu służb bezpieczeństwa był to instrument usprawiedliwiający stosowanie przemocy oraz służący do częstego wyznaczania kar śmierci i dożywocia (art. 4) w przypadku szerokiej gamy przestępstw⁸⁸. W stosunku do sunnitów również szyckie milicje, takie jak Brygady Badra czy Armia Mahdiego, nadużywały kompetencji za cichym przyzwoleniem premiera. Doszło nawet do tego, iż w 2009 r. sunniccy szejkwowie byli zabijani przez dżihadystów i członków irackich sił⁸⁹. Rząd traktował sunnitów jak gorszą rasę, łamał przy tym prawa człowieka i ponownie zmarginalizował ich pozycję w państwie.

Stany Zjednoczone wycofały swoje wojska z Iraku w grudniu 2011 r., co spowodowało, że iracka administracja nie czuła na sobie amerykańskiego balastu

---

⁸⁰ Tylko 9 tys. osób do kwietnia 2010 r. zostało wcielonych do irackich służb bezpieczeństwa. M. Wilbanks, E. Karsh, *How the „Sons of Iraq”...*, s. 68.

⁸¹ K. Czornik, *Irak w polityce zagranicznej Stanów Zjednoczonych w okresie pozimnowojennym*, Katowice 2011, s. 269.

⁸² M. Benraad, *Iraq's Tribal...*; F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 106.

⁸³ J. Stern, J.M. Berger, *ISIS...*, s. 30.

⁸⁴ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 117.

⁸⁵ Ch. Lister, *Profiling the...*, s. 10.

⁸⁶ *Amnesty International Report 2013. State of The World's Human Rights*, Amnesty International, s. 130, http://files.amnesty.org/air13/AmnestyInternational_AnnualReport2013_complete_en.pdf [dostęp: 4.12.2016]; F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 106, 111.

⁸⁷ *Amnesty International Report 2013...*, s. 130.

⁸⁸ *Law Number (13) for the Year 2005, Anti-Terrorism Law*, http://www.vertic.org/media/National%20Legislation/Iraq/IQ_Anti-Terrorism_Law.pdf [dostęp: 16.12.016]; M. Brylew, *Nuri al-Maliki, a charismatic leader or a new dictator of Iraq?* [w:] *Multi-vector politics in modern Asia*, red. J. Marszałek-Kawa, E. Kaja, Toruń 2014, s. 38; M. Karczewski, *Od Surge do Państwa Islamskiego. Przyczyny i uwarunkowania destabilizacji Iraku po 2011 roku*, „Przegląd Strategiczny” 2015, nr 8, s. 202.

⁸⁹ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 111.

w sprawach wewnętrznych. Przyczyniło się to do wzrostu tendencji autorytarnych premiera⁹⁰. Nuri al-Maliki rozpoczął politykę eliminowania politycznych rywali. Już pierwszego dnia po odejściu Amerykanów aresztowano wiceprezydenta Tarika Haszimiego pod zarzutem terroryzmu⁹¹, skazano go zaocznie na karę śmierci przez powieszenie⁹². Następnie w grudniu 2012 r. aresztowano 10 ochroniarzy ministra finansów, Rafiego al-Issawiego (będącego na drugim najwyższym stanowisku państwowym po Haszimim)⁹³. Wywołało to sprzeciw ludności Falludży⁹⁴. Żądano od premiera rezygnacji ze stanowiska. Fala protestów objęła inne miasta prowincji Al-Anbar oraz Ninawę, Salah ad-Din i Dilaję⁹⁵. Rząd kreował negatywny wizerunek środowiska opozycyjnego. Premier Nuri al-Maliki utożsamiał wszystkich demonstrantów z sunnitami, których zaś generalizował do miana buntowników i ekstremistów⁹⁶. Stało się to pretekstem do tłumienia protestów przy użyciu sił bezpieczeństwa, na przykład 23 kwietnia 2013 r. w miejscowości Hawija, gdzie na skutek walk pomiędzy irackimi służbami a ludnością zmarło prawie 50 cywilów i ponad 110 zostało rannych⁹⁷.

Powyższym wydarzeniom towarzyszyły zintensyfikowane działania terrorystyczne. 21 lipca 2012 r.⁹⁸ Abu Bakr al-Bagdadi rozpoczął kampanię „Burzenia Murów” (ang. *Breaking Down the Walls*). Celem kampanii było uwolnienie skazańców z więzień, poszerzenie „państwa” o utracone terytoria, usunięcie rządu Malickiego. Operacja składała się z czterech faz: 1) *Proof of Concept and Capability* (lipiec – wrzesień 2012 r.) – demonstracja mobilności i siły, przeprowadzenie na dużą skalę zamachów z wykorzystaniem samochodów pułapek na szerokim obszarze geograficznym oraz ataki na 4 więzienia; 2) *Green Line* (listopad 2012 r. – styczeń 2013 r.) – zamachy na mniejszą skalę w krótkim odstępie czasu wzdłuż Zielonej Linii, spreycyzowane cele ataku, wywołanie napięć pomiędzy Kurdystanem a irackim rządem, 2 włamania do więzień; 3) *The Push to Bagdad* (luty – maj 2013 r.) – zamachy skupione na obszarze związanym ze stolicą państwa, celem było wszczęcie konfliktu religijnego przez atakowanie szyitów, upokorzenie irackich służb bezpieczeństwa,

⁹⁰ B.L. Steed, *ISIS...*, s. 27.

⁹¹ J. Stern, J.M. Berger, *ISIS...*, s. 30.

⁹² *Wiceprezydent Iraku skazany na śmierć*, TVN24, 9.09.2012, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/wiceprezydent-iraku-skazany-na-smierc,275782.html> [dostęp: 11.06.2017].

⁹³ F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 123, *Iraq protests signal growing tension between Sunni and Shia communities*, „Guardian”, 26.12.2012, <https://www.theguardian.com/world/2012/dec/26/iraq-protests-tension-sunni-shia> [dostęp: 3.12.2016].

⁹⁴ *Ibidem*.

⁹⁵ W miejscach zdominowanych przez Sunnitów. *Ibidem*. S. Weyer, *Political Update: Mapping the Iraq Protests*, The Institute for the Study of War, <http://www.understandingwar.org/backgroundunder/political-update-mapping-iraq-protests> [dostęp: 3.12.2016].

⁹⁶ J. Stern, J.M. Berger, *ISIS...*, s. 30; M. al-'Ubaydi, N. Lahoud, D. Milton, B. Price, *The Group*, s. 22.

⁹⁷ M. Brylew, *Nuri al-Maliki...*, s. 22.

⁹⁸ J.D. Lewis, *Middle East Security Report 14...*, s. 12.

podburzenie protestujących sunnitów; 4) *The AQI Surge* (maj – lipiec 2013 r.) – eskalacja zamachów na terenie Bagdadu, wycelowanych w społeczność szyicką w celu pogłębienia konfliktu sunnicko-szyickiego oraz 2 włamania do więzień⁹⁹. 23 lipca 2013 r. nastąpiło zakończenie kampanii terrorystycznej¹⁰⁰.

Polityka Nuri al-Malikiego wobec sunnitów była istotnym paliwem dla umocnienia ISI. Państwo irackie stało się dla wyznawców sunnizmu prześladowcą i największym zagrożeniem. Pokrzywdzone osoby przechodzące na stronę terrorystów traktowały organizację jako pewnego rodzaju azyl. Sunnickie plemiona ponownie rozpoczęły współpracę z terrorystami, wybierając mniejsze zło w porównaniu do szyickiego rządu. W tamtym czasie aż 40% członków organizacji mogło pochodzić z SOI¹⁰¹. Dodatkowo struktury organizacji zostały zasilone przez uwolnionych więźniów, których część już wcześniej należała do ISI (w tej grupie znajdowali się starsi dowódcy i osoby mające militarne doświadczenie), co okazało się wzmocnieniem dla Państwa Islamskiego w Iraku. Kampania „Burzenia Murów” poza uzupełnieniem kapitału ludzkiego (tylko w trakcie ataku na więzienie Abu Ghraib zostało uwolnionych ok. 500 osób¹⁰²) poszerzyła strefę wpływów na przykład o tereny przygraniczne. Umożliwiło to wznowienie przemytu zaopatrzenia z Syrii oraz utworzenie własnego skrzydła w tym państwie¹⁰³. ISI, wykorzystując zły wizerunek władz wśród sunnitów, destabilizowało wewnętrznie Irak przez napędzanie spirali przemocy religijnej. Rządowe działania antyterrorystyczne ostatecznie przyniosły odwrotny skutek, a stara maksyma – przemoc rodzi przemoc – stała się domeną państwa irackiego. ISI było zatem pośrednio produktem polityki wewnętrznej irackich władz, która stała się paliwem napędzającym terrorystów. Dżihadyści nie tylko odbudowali pozycję organizacji, lecz także rozpoczęli ekspansję na terenie Syrii, proklamując w kwietniu 2013 r. ISIS, a następnie latem 2014 r. powstanie globalnego kalifatu – Państwa Islamskiego.

---

⁹⁹ *Ibidem*, s. 13–18; J.D. Lewis, *Middle East Security Report 15, Al Qaeda in Iraq Resurgent. Part II*, s. 27, Institute for the Study of War, http://www.understandingwar.org/sites/default/files/JessVBIED_PartII_3Oct.pdf [dostęp: 19.12.2016]; M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 161.

¹⁰⁰ J.D. Lewis, *Middle East Security Report 14...*, s. 12.

¹⁰¹ M. Weiss, H. Hassan, *ISIS...*, s. 152.

¹⁰² O. Hanne, T. Flinchy de La Neuville, *Państwo Islamskie. Geneza nowego kalifatu*, Warszawa 2015, s. 29.

¹⁰³ Abu Bakr al-Baghdadi w sierpniu 2011 r. wysłał do Syrii Abu Muhammeda al-Dżulaniego, który utworzył własną organizację o nazwie Front al-Nusra (pełna nazwa arab.: *Dżabhat al-Nusra li-Al asz-Szam Min Mudżahiden al-Szam fi Sahat al-Dżihad*, skrócona nazwa arab.: *Dżabhat al-Nusra*, ang. *Jabhat al-Nusra li-Ahl al-Sham Min Mujahidden al-Sham fi Sahat al-Jihad*), będącą syryjskim skrzydłem ISI. F.A. Gerges, *ISIS...*, s. 123–124.

“Sunni Awakening”, authoritarianism of Prime Minister Nuri al-Maliki and the Islamic State

Summary

The position, shape and functioning of Islamic State in Iraq is conditioned by relations between terrorist and local population, what is closely linked with political situation in this country, having an influence on weakening or strengthening organization. „Sunni Awakening”, which beginning is dating on the turn of the years 2005 and 2006 has seriously threatened the existence of the group, but the authoritarian policy of Prime Minister Nuri al-Maliki, which was result of drop in American interference make possible to rebuild and its further expansion.

Key words: Islamic State, ISIS, Al-Qaeda in Iraq, terrorism, Iraq, Sunni Awakening, Sahwa, Sons of Iraq, Nuri al-Maliki